

Det kommunala arbetet för ett rökfritt Sverige 2025

Regeringen ställde sig 2016 bakom målet om ett rökfritt Sverige 2025. Enligt Länsrapportens undersökning 2016 hade 35 av landets 290 kommunerna ställt sig bakom initiativet. Av dessa hade 21 kommuner vidtagit minst en åtgärd för att komma närmare målet. Folkhälsomyndigheten kommer att följa utvecklingen för ett rökfritt Sverige 2025.

Regeringen har ställt sig bakom målet om ett rökfritt Sverige 2025. Målet innebär att andelen som röker i befolkningen ska understiga fem procent år 2025. Rökfritt Sverige 2025 initierades av tankesmedjan Tobaksakta med ledning av det internationella initiativet Tobacco Endgame. Målsättningen är att organisationer, kommuner, landsting och myndigheter ska arbeta för att minska rökningen och dess skadeeffekter till nära noll. I detta faktablad beskrivs det tobakspreventiva arbetet och stödet för rökfritt Sverige 2025 på kommunal nivå för 2016, året då regeringen ställde sig bakom målet. Faktabladet är en del av Folkhälsomyndighetens arbete med att följa utvecklingen för ett rökfritt Sverige 2025.

Det kommunala arbetet

Av Länsrapporten 2016 framgår att 35 kommuner har ställt sig bakom målet om ett rökfritt Sverige 2025 och 21 kommuner uppgav att de hade vidtagit minst en åtgärd för att komma närmare detta mål. Exempel på åtgärder var formandet av samverkansstrukturer, föreläsningar om ANDT, arrangemang under tobaksfria veckan, tobaksfri skoltid och tobaksfri fritidsgård samt rökfria busskurer, lekplatser och entréer. Av länsstyrelserna var det en majoritet, 16 av 21, som uppgav att de hade vidtagit minst en åtgärd för ett rökfritt Sverige 2025. Exempel på sådana åtgärder var tobaksfri skoltid, CRM-mätningar (Community Readiness Model) av kommunernas tobaksförebyggande arbete och SOTIS-utbildning (Samtal om tobak i skola) för länets skolsköterskor.

Länsrapportens undersökning

Innehållet i faktabladet baseras på ett urval av data som Folkhälsomyndigheten samlar in i en årlig webbaserad undersökning, kallad länsrapportens undersökning. Länsrapporten beskriver kommunernas och länsstyrelsernas arbete med tillsyn enligt alkohollagen och tobakslagen samt det övriga ANDT-förebyggande arbetet på regional och lokal nivå. Frågorna besvaras av personer som arbetar i den kommunala förvaltningen och på länsstyrelser.

I detta faktablad redovisar vi uppgifter som avser verksamhetsåret 2016. 94 procent av kommunerna besvarade delenkäten om det ANDT-förebyggande arbete. Samtliga länsstyrelser besvarade undersökningen.

Kommunala riktlinjer

Länsrapporten 2016 visar att 78 kommuner hade tagit politiska beslut som reglerar rökfria miljöer utomhus (tabell 1). Vidare hade 194 kommuner infört en policy för rökfri arbetstid. 176 kommuner hade riktlinjer för det tobaksförebyggande arbetet i grundskolan medan 144 av landets kommuner med gymnasieskola hade liknande riktlinjer för sin verksamhet.

Andelen som röker minskar

Andelen som röker dagligen i Sverige har minskat men skillnaderna mellan olika grupper i befolkningen, som till exempel när det gäller utbildningsnivå, är fortfarande betydande (figur 1). Bland de med förgymnasial utbildning röker 12 procent jämfört med 5 procent av individer med eftergymnasial utbildning. Tobaksrökning bidrar därmed till ojämlikhet i hälsa och det tobaksförebyggande arbetet behöver beakta skillnader i rökning baserat på kön, ålder och socioekonomisk situation.

Tabell 1. Kommunernas riktlinjer på tobaksområdet 2016.

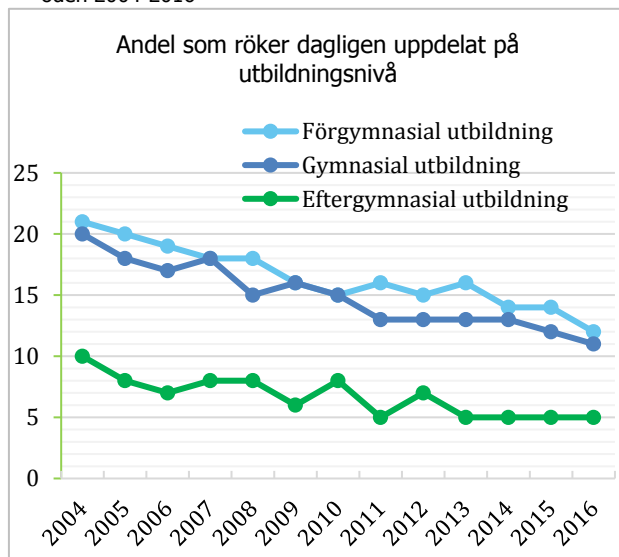
Fråga	JA	NEJ	VET ej
	Antal procent	Antal procent	Antal procent
Har kommunen ställt sig bakom rökfritt Sverige 2025?	35(14)	140(54)	82(32)
Har kommunen vidtagit någon åtgärd för att komma närmare målet om ett rökfritt Sverige 2025? *	21(60)	9(26)	5(14)
Hade kommunen 2016 som arbetsgivare en policy som rör rökfri arbetstid?	194(74)	56(21)	11(4)
Hade kommunen 2016 tagit politiska beslut som reglerar rökfria miljöer utomhus?	78(31)	114(45)	60(24)
Hade kommunen under 2016 en policy i den kommunala grundskolan som inkluderade förebyggande arbete inom ett eller flera av nedanstående områden? (Gällande tobak)	176(69)	45(18)	34(13)
Hade kommunen under 2016 en policy som inkluderade det ANDT-förebyggande arbetet i den kommunala gymnasieskolan? (Gällande tobak)	144(60)	41(17)	**

Källa: Länsrapportens undersökning, Folkhälsomyndigheten.

Procentsatserna är beräknade på antalet svar på frågan och hänsyn har tagits till internt bortfall. Total svarsfrekvens 2016 var 94 %.

* Frågan ställdes till de 35 kommuner som ställt sig bakom målet om ett rökfritt Sverige 2025.

** År 2016 uppgav 24 % av landets kommuner att det inte fanns en gymnasieskola i kommunen.

Figur 1. Andel invånare i åldern 16-84 år som rökte tobak dagligen (procent) fördelad på utbildningsnivå, under perioden 2004-2016

Källa: Nationella folkhälsoenkäten "Hälsa på lika villkor?" 2016, Folkhälsomyndigheten

Slutsats

År 2016 hade 35 av landets 290 kommuner ställt sig bakom målet om ett rökfritt Sverige 2025. Av dessa uppgav 21 att de har vidtagit åtgärder särskilt för att nå målet. Även bland de kommuner som inte antagit målet pågick tobaksförebyggande arbete. Till exempel hade en majoritet av samtliga kommuner policy om rökfri arbetstid och om tobaksförebyggande arbete i kommunala grundskolor och gymnasieskolor. Då åtgärder på kommunal nivå är en del av det samlade tobaksförebyggande arbetet är en fortsatt utveckling av det lokala arbetet viktigt för att nå målet om ett rökfritt Sverige 2025.

MÅLGRUPP Folkhälsomyndighetens faktablad riktar sig till samordnare och andra aktörer på kommuner, länsstyrelser, myndigheter och landsting som arbetar hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande och med implementeringen av regeringens ANDT-strategi, men också till beslutsfattare och allmänheten.